

Stylistyka polska drugiej połowy XX wieku i początków XXI wieku

MARIA WOJTAK*

CITATION: Wojtak M., 2025, *Stylistyka polska drugiej połowy XX wieku i początków XXI wieku*, „*Stylistyka*” XXXV: 89–99, <https://doi.org/10.25167/Stylistyka35.2025.3>

Obraz stylistyki polskiej drugiej połowy XX wieku i początków XXI wieku układa się w mozaikę wielobarwną, zmienną w czasie i trudną do lakonicznego przedstawienia. Aby tę różnorodność pokazać w miarę precyzyjnie, podstawowym zagadnieniem porządkującym opis chcę uczynić odwołanie do działów stylistyki jako samodzielnej dyscypliny, sytuowanej jednak w ramach językoznawstwa, zwracając przy tym uwagę zarówno na dokonania wybitnych badaczy, jak i dorobek konkretnych środowisk akademickich.

Odnotować powinienam na początku brak syntetyzujących opracowań monograficznych, choć ich rolę pełnić mogą dwie publikacje o charakterze dokumentująco-interpretacyjnym: *Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. Stanisław Gajda, Opole 1995 (dalej: *Przewodnik* 1995) i *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. Ewa Malinowska, Jolanta Nocoń, Urszula Żydek-Bednarczuk, Kraków 2013 (dalej: *Przewodnik* 2013), a także

* <https://orcid.org/0000-0003-4537-2732>, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska, em.wojtak@gmail.com

podręcznik akademicki: Dorota Zdunkiewicz-Jedynak, *Wykłady ze stylistyki*, Warszawa 2008.

W drugiej połowie XX wieku szyld *stylistyka* oznaczał prężną gałąź językoznawstwa, obejmującą zakresem analiz rozległe pole badawcze, wyznaczone atrybutami komunikacji międzyludzkiej (zob. Gajda 1995: 24–26; 2013: 19–23). Po części autonomicznie rozwijał się jednak nurt literaturoznawczy (zob. Ruszkowski 2000: 417–422). W latach 80. przeważały rozprawy zogniskowane problemowo wokół pojęcia *stylu*, typologii stylowych odmian polszczyzny, scharakteryzowano szczegółowo zwłaszcza styl potoczny i styl artystyczny (w aspekcie zarówno synchronicznym, jak i diachronicznym).

Ostatnie dziesięciolecia XX wieku umocniły pozycję stylistyki w ramach językoznawstwa. Ukształtowały się następujące (główne) ośrodki badawcze (w pewnych zakresach wyspecjalizowane, w innych bliskie sobie): opolski (Stanisław Gajda, Zbigniew Adamiszyn, Jerzy Biniewicz, Ewa Malinowska, Marzena Makuchowska, Anna Starzec, Jolanta Nocoń, Bogusław Wyderka), katowicki (Aleksander Wilkoń, Ewa Jędrzejko, Małgorzata Kita, Danuta Ostaszewska, Mirosława Siuciak, Aldona Skudrzyk, Ewa Sławkowa, Jacek Warchała, Bożena Witosz, Urszula Żydek-Bednarczuk), lubelski (z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej – Jerzy Bartmiński, Teresa Skubalanka, Jan Mazur, Maria Wojtak), łódzki (Maria Kamińska, Danuta Bieńkowska, Elżbieta Umińska-Tytoń, Ewa Woźniak), warszawski (Teresa Dobrzyńska, Stanisław Dubisz, Dorota Zdunkiewicz-Jedynak) (bliższa charakterystyka ośrodków, a zwłaszcza dorobku ich liderów w: Gajda 2003: 371–372; Wojtak 2012: 261–278; Malinowska, Wojtak 2016: 15–32; Witosz 2020: 75–80; Krauz 2020: 172–188). W 1992 roku powstało w Opolu międzynarodowe pismo „Stylistyka”, redagowane początkowo przez S. Gajdę (do roku 2012), potem E. Malinowską i obecnie M. Makuchowską. Od 1987 roku ośrodek opolski organizuje cykliczne międzynarodowe konferencje poświęcone szeroko ujmowanej problematyce stylistycznej.

Przełom stuleci zmienił jednak losy dyscypliny. Pod wpływem przeobrażeń w rzeczywistości językowej (komunikacyjnej) oraz pozajęzykowej nastąpiło poszerzenie kontekstu poznawczego stylistyki, która stała się dyscypliną eklektyczną z rozchwianą tożsamością i tendencją do wtapiania się w inne orientacje badawcze. „W rezultacie stylistyka – stwierdza S. Gajda (2013: 20) – żyje i rozwija się, ale bez *stylistyki*, bez stylistycznego szyldu”.

Prześledzenie dziejów stylistyki polskiej we wspomnianym okresie pozwala dostrzec całą bibliotekę opracowań charakteryzujących zagadnienia z zakresu stylistyki teoretycznej, opisowej, historycznej, porównawczej i praktycznej. „Nie zbudowano na polskim gruncie – przekonuje S. Gajda (1995: 24) – wielkiej teorii stylu i stylistyki, ale to nie znaczy, że wiele poglądów bardziej szczegółowych nie wnosi sporo nowego”. Należy w tym miejscu przypomnieć, że dyferencjacja dyscypliny ujawniona w nazwach jej nurtów obejmuje następujące zjawiska: *stylistyka literacka*, *stylistyka językoznawcza* (relacje opozycyjne dotyczące zarówno przedmiotu badań, jak i metod – zob. Ruszkowski 2000: 417–422); *stylistyka środków stylowych*, *stylistyka stylów* (Gajda 2003: 374); *stylistyka funkcjonalna*, *stylistyka pragmatyczna*, *stylistyka kognitywna* (Gajda 2003: 375); *stylistyka płci* (E. Sławkowa, B. Witosz). Dla polskiej stylistyki typowa jest ponadto ewolucja postaw konkretnych badaczy (szczegóły w: Gajda 2003: 377–378).

Wróćmy do zapowiadanego na początku przeglądu problemów w ramach działów stylistyki jako (sub)dyscypliny lingwistycznej.

1. Stylistyka teoretyczna

W obrębie stylistyki teoretycznej toczyły się dyskusje na temat istoty *stylu* jako najważniejszego pojęcia dyscypliny, metodologii badań, zakresu pola badawczego, a także powiązań stylistyki z innymi dyscyplinami – pokrewnymi (w ramach lingwistyki) oraz sąsiedzkimi (nauka o literaturze, retoryka, semiotyka, kulturoznawstwo itd.).

Dzieje stylistyki pokazują *styl* jako zjawisko nie tylko polimorficzne, lecz także uwikłane kontekstowo w sposób, który praktycznie uniemożliwia opracowanie definicji powszechnie akceptowanej (zob. Skubalanka 1995: 7–23; Dubisz 1995: 287; Gajda 2012: 7–18). Sytuację z końca XX wieku S. Gajda (1995: 26) ujmuje lakonicznie w następujących słowach: „Dla jednych to zespół nacechowanych środków językowych występujących w tekście [...], dla innych – struktura językowa powstała w wyniku wtórnej artykulacji językowej o charakterze stylowym (Skubalanka). Dla M.R. Mayenowej, J. Bartmińskiego styl to kategoria o charakterze antropologiczno-semiotycznym (głębokie wartości i ich niekoniecznie tylko językowe eksponenty). Bardziej pragmatyczne jest stanowisko S. Gajdy (styl to humanistyczna struktura tekstu) i J. Mazura” (zob. ponadto Wojtak 2012: 263–272).

Warto w tym kontekście podkreślić, że językoznawcy polscy, z dzisiejszego punktu widzenia przedstawiciele pokolenia klasyków, przyjmowali milcząco lub deklaratywnie, że proponowane przez nich koncepcje stylu odnoszą się do zjawisk wysoce abstrakcyjnych, czyli do tzw. stylów typowych (stylistycznych odmian polszczyzny). Charakteryzowano więc najważniejsze odmiany i przedstawiano relacje między nimi (zob. schematy w: Wilkoń 2000: 12–21; Zdunkiewicz-Jedynak 2008: 30–35). Liczba indywidualnych propozycji była zaiste imponująca. Najbardziej konsekwentny w postępowaniu badawczym był, jak się wydaje, J. Bartmiński, który semiotyczną koncepcję stylu zastosował w opisie najważniejszych stylów współczesnej polszczyzny, a więc stylu potocznego, artystycznego, urzędowego i naukowego, opracowując dla każdego z nich sferę wartości i przedstawiając zbiór eksponentów (zob. Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 110–121). Odrębną, godną odnotowania koncepcję przedstawiała jeszcze w latach 80. XX wieku T. Skubalanka, opracowując przy zastosowaniu pojęć konkretyzacji i funkcji (substancjalnej, konotacyjnej oraz denotacyjnej) panstylistyczny model odmian polszczyzny. Ważne, cenione i znane było stanowisko A. Wilkonia (zob. Witosz 2020), a także postawa badawcza S. Gajdy (zob. Malinowska, Wojtak 2016).

W nowych kontekstach poznawczych sytuują wspomnianą problematykę M. Wojtak (2007: 16–24) i B. Witosz (2009: 191–264). W przypadku lubelskiej badaczki chodzi o traktowanie stylu jako kategorii polimorficznej, a więc wyodrębnianie stylu funkcjonalnego (typowego), stylów gatunkowych i stylów gatunku, a także wiązanie stylu z tekstem. Style funkcjonalne są rozpatrywane jako kategorie wewnątrznie spolaryzowane, co pozwala wyodrębnić centrum kategorii, strefy bliskie centrum i strefy peryferyjne. Tak ujmowany styl funkcjonalny jawi się ponadto jako kategoria otwarta (jednokierunkowo lub wielokierunkowo), gdyż jego wykładniki mogą przenikać do innych stylów, a zbiór środków stylistycznych dla niego typowych jest wzbogacany przez różnorodne stylistyczne pożyczki. Ważne staje się w związku z tym rozróżnienie reguł stosowności wewnętrznej i zewnętrznej w odniesieniu do wypowiedzi reprezentujących konkretny styl funkcjonalny, co się wiąże z sytuowaniem stylów w perspektywie dyskursywnej (zob. Wojtak 2012: 272–273 – tu stosowne odnośniki bibliograficzne).

Perspektywę dyskursywną dla odnowionej koncepcji stylów typowych proponuje też B. Witosz, zachęcając do uwzględniania w analizach stylów instrumentarium badawczego lingwistyki kulturowej, gdyż – jak stwierdza la-

konicznie (Witosz 2009: 216) – „są one związane z podstawowymi procesami biorącymi udział w produkowaniu dyskursu: kategoryzowania świata, nazywania, charakteryzowania (definiowania), ustanawiania ram interpretacyjnych oraz wartościowania jego obiektów”. Warto dodać, że teoria stylu wzbogaciła się w znaczącym stopniu dzięki licznym rozprawom B. Witosz, która od lat 90. XX wieku sukcesywnie zabierała głos w dyskusjach na temat koncepcji stylistyki, a zwłaszcza definiowania jej podstawowych pojęć. Rozważania badaczki koncentrowały się wokół kategorii kluczowych dla dyscypliny, a więc stylu indywidualnego (kategorii podmiotu), potoczności, czasu itd. Dla przyszłości dyscypliny istotny jest zaś postulat poszerzenia jej obszaru o problematykę multimedialności (Witosz 2012: 155–166).

Na dorobek polskiej stylistyki teoretycznej składa się ponadto propozycja wyodrębniania wśród stylów ponadgatunkowych dwu klas – *stylu grzecznościowego* i *stylu tekstów użytkowych* (szczegóły w: Wojtak 2012: 272–274).

Kolejną oryginalną propozycję teoretyczną (ze stosowną praktyką aplikacyjną) stanowi opracowana przez T. Skubalankę koncepcja gramatyki stylistycznej. Tworząc pierwociny owej koncepcji, autorka deklaruje, że w jej ujęciu gramatyka stylistyczna obejmuje reguły, jakie wynikają z akomodacji (przystosowania) systemu językowego do potrzeb stylowych tekstu (zob. omówienie w: Wojtak 2012: 268–271).

Stylistykę teoretyczną drugiej połowy XX wieku w Polsce charakteryzował pluralizm postaw metodologicznych i podmiotowy charakter wywodów, a więc budowanie własnych zrębów teorii przez kolejnych badaczy, indywidualna interpretacja podstawowych pojęć (zwłaszcza *stylu*), poszukiwanie nowych inspiracji badawczych w metodologiach dyscyplin pokrewnych, zwłaszcza tekstologii oraz pragmatyki (zob. Wojtak 2012: 274–275). Zaowocowało to relatywizowaniem pojęcia stylu do tekstu, a potem aktu mowy i gatunku. Złożone obrazy tych odniesień wiązały się z polimorficznością pojęć rozpatrywanych jako składniki relacji, a także z bogactwem koncepcji ich dookreślania.

Początkowo niejako milcząco zakładano, o czym już wspominałam, że mówiąc o stylu, ma się na myśli styl typowy, a więc poszukiwać należy sposobów odzwierciedlania się jego cech w tekstach i gatunkach (zob. *Przewodnik* 1995 i opisy gatunków stylu potocznego, artystycznego, naukowego, urzędowego czy religijnego). Z czasem pojawiły się prace, w których rozpatrywano relacje dwubiegunowe: *styl – tekst*, *styl – gatunek*, *styl – dyskurs*, przy czym w centrum uwagi stawiano tekst, zakładając, że kwalifikacja stylowa (i ga-

tunkowa) przysługuje każdej wypowiedzi. Odnotować trzeba także propozycję powiązania rozpatrywanych pojęć w kolekcję, czyli zbiór kategorii wzajemnie się oświetlających (Wojtak 2011: 69–78). W trakcie wielowątkowej dyskusji nad metodologicznymi przemianami dyscypliny wzbogacono zbiór kategorii stylistycznych o dookreślane w zróżnicowany sposób pojęcia *stylu gatunku* i *stylu gatunkowego* (zob. Witosz 2009; Wojtak 2019).

Najnowszą propozycją reinterpretacji założeń teoretycznych stylistyki jest integracyjna koncepcja autorstwa S. Gajdy, który odnawia własną propozycję traktowania stylu jako humanistycznej struktury tekstu, deklarując, że teoria stylu „jest skazana” na objęcie różnych paradygmatów (Gajda 2018: 11). Przyjąwszy założenie o różnych sposobach istnienia stylu i tekstu, autor przedstawia następujące założenia teorii (Gajda 2018: 19):

Styl łączy się z ludzkimi działaniami i ich wytworami (w tym działaniami językowymi), a te działania są determinowane nie tylko przez genetyczną i neuropsychiczną naturę ludzką oraz społeczno-kulturowy kontekst interakcji. Ludzie wnoszą do działania siebie, swoje JA i MY, swoją podmiotowość, w której wymagania wynikające ze społecznych norm łączą się z indywidualną kreatywnością (w większości działań zachowania rutynowe przeważają nad kreatywnymi). Centrum i podstawę zachowań językowych stanowią teksty. Styl stanowi humanistyczną strukturę tekstu, integrując wszystkie jego wymiary i atrybuty.

2. Stylistyka opisowa

Stylistykę opisową można traktować jako sferę aplikacji założeń teoretycznych do różnorodnie skonfigurowanych analiz stylistycznych. Dorobek polskich językoznawców w tym zakresie jest tak ogromny, że trudno go zwięźle scharakteryzować. Odsyłam więc do opracowań przeglądowych, o których była już mowa (zob. *Przewodnik* 1995 i *Przewodnik* 2013). Ogólnie można powiedzieć, że zostały przedstawione wszystkie stylowe odmiany polszczyzny. Początkowo dominowały prace opisujące styl artystyczny. Od początku XXI wieku dużo miejsca poświęcano stylowi potocznemu, który okazał się odmianną ekspansywną (por. szeroko komentowane zjawisko mody na potoczność w mediach), opisano szczegółowo styl urzędowy i naukowy oraz religijny (intensyfikacja badań w tym zakresie stanowi rys charakterystyczny polskiej stylistyki przełomu wieków).

Zmiany ustrojowe, kulturowe, a zwłaszcza potęga komunikacji medialnej stały się przyczynami przeobrażeń w zakresie ustalania granic pola badawczego stylistyki opisowej, stosowanych metod, kategorii pojęciowych oraz ścieżek

metodologicznych. Bogactwo ujęć graniczy z chaosem pojęciowym i terminologicznym, co dokumentuje *Przewodnik* 2013. Oto tytuły rozdziałów w tym opracowaniu: *Język potoczny – dyskurs potoczny; Styl naukowy; Styl popularnonaukowy – styl dyskursu popularnonaukowego; Styl dydaktyczny – styl dyskursu dydaktycznego; Styl artystyczny – kondycja ponowoczesna; Dyskurs medialny; Dyskurs prasowy, Dyskurs telewizyjny, Dyskurs radiowy, Dyskurs internetowy; Styl reklamy komercyjnej; Komunikacja polityczna – język, styl, dyskurs; Styl – dyskurs – komunikacja urzędowa; Styl religijny.*

Zwrot ku genologii zaowocował okazałym zbiorem studiów dotyczących pojedynczych gatunków lub różnie konfigurowanych ich ugrupowań. Sytuacja poznawcza w stylistyce teoretycznej przesądziła o włączeniu badań nad przedstawionymi zjawiskami komunikacyjnymi w obręb takich dyscyplin jak pragmatyngwistyka czy genologia, a w końcu dyskursologia. Prawdopodobnie z tego powodu określone zjawiska komunikacyjne były przedstawiane w różnych perspektywach, a konkretne style były poddawane analitycznym porządkom fundowanym na przyjmowanych indywidualnie podstawach teoretycznych.

3. Stylistyka historyczna

Poglądy dotyczące istoty stylu rzutowały na kształt badań w obrębie wszystkich działów stylistyki. Stylistyka historyczna ograniczała się początkowo, czyli w latach 80. i 90. XX wieku, do kwestii zmienności stylu artystycznego (w badaniach jego dziejów niezbywalne zasługi ma A. Wilkoń – zob. Witosz 2020; styl dramatu charakteryzowała M. Wojtak 2014). Autorka monografii z tego zakresu (Skubalanka 1984: 181–204) wskazywała jednak potrzebę uwzględniania stylu tekstów użytkowych i scharakteryzowała pokrótce dzieje stylu urzędowego, naukowego oraz „style innych rodzajów prozy użytkowej”. W następnych latach problematyka przeobrażeń stylu urzędowego (także stylu tekstów prawnych) wzbogaciła się w znaczącym stopniu dzięki opracowaniom autorstwa Marii Teresy Lizisowej, Ireny Szczepankowskiej, Mirosławy Siuciak, Ewy Woźniak, Marii Wojtak, Anny Wojciechowskiej (dokumentacja bibliograficzna w: *Przewodnik* 1995; *Przewodnik* 2013: 482–486). Kilka studiów poświęcono zagadnieniom dotyczącym historii stylu religijnego w polszczyźnie (zwłaszcza stylu biblijnego) (prace Teresy Skubalanki, Danuty Bieńkowskiej, Stanisława Koziary, Marii Wojtak – dokumentacja jw.). Styl

naukowy w perspektywie historycznej stał się przedmiotem zainteresowania Jerzego Biniewicza (dokumentacja jw.). Luki w badaniach dziejów poszczególnych stylów funkcjonalnych w polszczyźnie są ogromne, nie zapełniono ich do tej pory ani w ramach historii języka, ani genologii. Jak się jednak wydaje, perspektywa zarówno genologiczna, jak i dyskursywna przynieść mogą nowe impulsy badawcze, stwarzając badaczom młodszej generacji możliwość reinterpretacji podstawowych pojęć i ustalania nowych zakresów analiz (zob. Wojtak 2019: 169–171, zwłaszcza uwagi o dokonaniach Mirosławy Siuciak, Artura Rejtera, Krzysztofa Maćkowiaka).

4. Stylistyka praktyczna (stosowana)

Wspomnieć należy jeszcze o studiach i rozprawach z zakresu stylistyki praktycznej (określanej też mianem stosowanej). Pojawiły się opracowania podstawowych pojęć tej subdyscypliny, a więc pojęcia *kompetencji stylistycznej*, *sprawności stylistycznej*, *stylistycznych usterek* oraz *błędów* (zob. Wojtak 2012: 277, a także „Stylistyka” V). Jest to jednak pole badawcze wymagające twórczego namysłu, a więc uporządkowania podstawowych kategorii tworzących instrumentarium pojęciowe, w tym zwłaszcza sposobów wyzyskiwania dorobku stylistyki teoretycznej (zob. Nocoń 2016: 445–456), przygotowania rzetelnego stanu badań i dookreślenia obszaru badawczych zainteresowań. Pogłębionej refleksji nie doczekała się zwłaszcza kwestia relacji tego odłamu stylistyki z dydaktyką, glottodydaktyką, socjolingwistyką, pragmalingwistyką i kulturą języka.

5. Stylistyka porównawcza

Stosunkowo najmniej wyraźnie odzwierciedliła się w Polsce problematyka badawcza z zakresu stylistyki porównawczej. W ramach otwarcia na koncepcje rozwijane w lingwistyce germanistycznej, z jednoczesnym docenieniem rodzimego dorobku czy też polonistycznej perspektywy w patrzeniu na styl, polscy germaniści (dla przykładu Zofia Bilut-Homplewicz, Anna Hanus, Iwona Szwed, Agnieszka Mac i spoza tego grona Anna Dunin-Dudkowska) przyczyniają się do stopniowego budowania zrębów teorii i poszukiwania stosownej aparatury pojęciowej w ramach dokumentowania dorobku językoznawstwa germanistycznego w zakresie tekstologii oraz powiązanej z nią stylistyki

(zob. „Stylistyka” XIX i XX). Problematyka stylistyczna pojawia się także w studiach porównawczych poświęconych wybranym gatunkom wypowiedzi (zob. Wojtak 2019: 186–203).

6. Zadania i wyzwania stylistyki w XXI wieku

Dla polskiej stylistyki przełomu wieków charakterystyczne są: (1) dysproporcja w dorobku poszczególnych działów i dominacja opracowań z zakresu stylistyki teoretycznej, zwłaszcza koncepcji stylu i innych składników instrumentarium pojęciowego, przy trwałym dążeniu do operacjonalizacji pojęć; (2) zmiana orientacji badawczych – zwrot tekstologiczny, genologiczny, dyskursywny; (3) brak stabilizacji tożsamościowej dyscypliny – labilność granic między dyscyplinami pokrewnymi oraz inter(trans)dyscyplinarność stylistyki; (4) zmiany perspektyw badawczych, skutkujące modyfikacją założeń i zadań stylistyki opisowej – przejście od badań stylów funkcjonalnych ze strukturalistycznego punktu widzenia, przez podmiotocentryzm, ku perspektywie dyskursywnej; (5) pluralizm postaw i ewolucyjny charakter przemian jako rys charakterystyczny dla każdego działu dyscypliny (komplementarność pól badawczych stylistyki opisowej i historycznej); (6) potrzeba namysłu nad zakresami badawczymi stylistyki praktycznej i porównawczej.

Przed badaczami zainteresowanymi problematyką stylistyczną stoją więc ambitne zadania – opracowanie założeń teoretycznych dyscypliny i przygotowanie programu badawczego reorientującego kierunki rozwoju stylistyki.

Literatura

- Bartmiński J., Niebrzegowska-Bartmińska S., 2009, *Tekstologia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Dubisz S., 1995, Styl?, „*Stylistyka*”, IV, s. 277–280.
- Gajda S. (red.), 1995, *Przewodnik po stylistyce polskiej*, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej.
- Gajda S., 2003, Współczesna stylistyka polska, „*Stylistyka*”, XII, s. 371–385.
- Gajda S., 2012, Styl narodowy jako kategoria stylistyczna, „*Stylistyka*”, XXI, s. 7–18.
- Gajda S., 2013, Teoria stylu i stylistyka. – *Stylie współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 15–33.

- Gajda S., 2018, Na tropach stylu (rozważania metastylistyczne), „*Poradnik Językowy*”, 4, s. 7–20.
- Krauz M., 2020, Stilisticheskie issledowanija mediarieczy w Polsce. – *Miedialingwistika sławianskich stran*, red. L. Duskajeva, Moskwa: Wydawnictwo Flinta, s. 172–188.
- Malinowska E., Wojtak M., 2016, Styl i stylistyka w biografii naukowej Profesora Stanisława Gajdy, „*Stylistyka*”, XXV, s. 15–32.
- Malinowska E., Nocoń J., Żydek-Bednarczuk U. (red.), 2013, *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, Kraków: Universitas.
- Nocoń J., 2016, Styl i stylistyka w kształceniu językowym, „*Stylistyka*”, XXV, s. 445–456.
- Ruszkowski M., 2000, Stylistyka literaturoznawcza, stylistyka językoznawcza (przegląd stanowisk), „*Stylistyka*”, IX, s. 417–422.
- Skubalanka T., 1984, *Historyczna stylistyka języka polskiego. Przekroje*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Skubalanka T., 1995, O definicjach stylu, „*Stylistyka*”, IV, s. 7–23.
- Wilkoń A., 2000, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Witosz B., 2009, *Dyskurs i stylistyka*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Witosz B., 2012, O potrzebie perspektywy multimedialnej w badaniach stylistycznych. – *Transdyscyplinarność badań nad komunikacją medialną*, t. 1: *Stan wiedzy i postulaty badawcze*, red. M. Kita, M. Ślawska, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 155–166.
- Witosz B., 2020, Profesor Wilkoń dla polskiej stylistyki. – *Językoznawstwo. Stylistyka. Kultura*, red. K. Choińska, M. Pachowicz, Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, s. 75–80.
- Wojtak M., 2007, Styl gatunku, styl gatunkowy a styl funkcjonalny w perspektywie analitycznej. – *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. III: *Gatunek a odmiany funkcjonalne*, red. D. Ostaszewska, Katowice: Wydawnictwo „Gnome”, s. 16–24.
- Wojtak M., 2011, O relacjach dyskursu, stylu, gatunku i tekstu, „*Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs*”, 4, s. 69–78.
- Wojtak M., 2012, Stylistyka w ujęciu lingwistów z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. – *Słowa. Style. Metody*, red. H. Pelcowa, M. Wojtak, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, s. 261–278.
- Wojtak M., 2014, *O języku i stylu polskiego dramatu. Studia i szkice*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Wojtak M., 2019, *Wprowadzenie do genologii*, Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Zdunkiewicz-Jedynak D., 2008, *Wykłady ze stylistyki*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

*Polish stylistic of the second half of the 20th century
and the beginning of the 21st century*

The cognitive situation in Polish stylistics during the period under review changed fundamentally. From a linguistic sub-discipline integrating textual research, stylistics transformed into a trans-discipline, and in fact, almost blended with such disciplines as textology, genology, and discourse studies.

A characteristic feature of stylistics is the disproportion in the scope of research covering its various divisions. Studies and dissertations in the field of theoretical stylistics dominate, especially those concerning the basic concepts of the discipline, above all, the concept of style. There is also a significant number of studies on the concept of the discipline itself and its relations with related and neighbouring disciplines. Moreover, studies in the field of descriptive stylistics stand out in terms of quantity, especially those concerning the stylistic varieties of the Polish language: first artistic style, followed by colloquial, scientific, official, and religious styles. This body of work (including syntheses) is further enriched by stylistic descriptions of speech genres and analyses conducted from a discursive perspective.

Historical stylistics has received considerably less attention, although methodological discussions and variously configured analyses form a substantial collection of monographs, dissertations, and scholarly articles on the history of Polish language varieties, selected speech genres, or individual texts from past centuries. The largest research gaps are found in the areas of practical (applied) and comparative stylistics.

Researchers interested in stylistic issues therefore face ambitious tasks, developing theoretical foundations for the discipline and preparing a research programme to reorient the directions of stylistic development.

Keywords: *style, linguistic stylistics, stylistic synthesis, stylistics, Polish stylistic*

